

Međunarodni književni natječaj **Moje drago serce** 2026.

1. nagrada „Stjepko Težak“

Andy Jelčić

Bradom potonula glava

Velecijenjena grofice Zrinska,

nezamislive, užasne stvari ne podnose uvod. Ne trebaju ga. A ni ja nisam vična lijepome, obilaznom jeziku, nego samo izravnom, tvrdom; niska sam roda, pa mi oprostite ovu strašnu rečenicu: po carevoj volji, moj je muž Vašemu suprugu odsjekao glavu. Kažu nespretno, loše, nečasno.

Ako na ovome mjestu prestanete čitati moje pismo i bacite ga u vatru ili poderete, razumjet ću, većina žena bi tako učinila. No Vi nikada niste bili većina. Stekli ste obrazovanje, pisali, bavili se diplomacijom, bili ste moćni i ponosni. Većina plemkinja za sebe to ne može reći, a žena poput mene takav um jedva da može i zamisliti. Zato se nadam da pismo nećete baciti prije nego što ga pročitate. Sve ovo pišem u prošleme vremenu, jer sam čula što Vam se dogodilo, da su Vam oduzeli naslove i imetak i survali Vas u ponor iz kojega se nećete moći vratiti. Upravo sam zato požurila uputiti Vam ovih nekoliko riječi koje je, s obzirom na ono što Vam se dogodilo, besmisleno nazivati utješnima, ali i najmanji tračak odgovora na bilo koje od groznih pitanja što su nesumnjivo ispunila svaki kutak Vaših mučnih noćnih bdijenja ili pak tegobnih mora kakve nakon ovakva gubitka zamijene snove možda će Vam na trenutak donijeti mrvicu olakšanja, pa mi je već to dovoljan razlog da Vam se ovako obratim.

Kao što možda znate, moj je muž nakon nesretna pogubljenja Vašega supruga (namjerno ih nazivam tako, jer mi žene niskoga roda imamo muža, a gospođe plemenita roda supruge) bio suđen i osuđen: „neka on, krvnik, neovisno o izrečenoj isprici da je Frankopanu glava bradom potonula, bude osuđen time što će uz premilostivo prethodno znanje Njegova Carskoga Veličanstva pola godine biti zadržan da radi na gradskim opkopima u Beču, vezan i u okovima, te je radi toga predan zemaljskim oblastima.“ Kazna mu je izrečena unatoč obrani što ju je sudski pisar zabilježio sljedećim riječima: „I s obzirom na to da tu učinjenu pogrešku nije počinio zbog žestine ili zlobe, ili čak nekog drugog nemoralnog razloga, kako se na raznim stranama smatra, moli da se prema njemu u Božje ime postupi milostivo i da se misli na njegovu trudnu suprugu i petero još male živuće djece.“

Smiješna kazna prema Vašemu gubitku, rekli biste, neznatna. Imate pravo, snažnome mladiću doista bi i bila, no za našu obitelj ona je golema i bojim se konačna. Dosad je djecu i mene, koja sam se o njima brinula, uzdržavao suprug, a tijekom izdržavanja kazne neće dobiti ni groša nadnice. Lako je moguće da kaznu neće ni preživjeti, jer težak rad u okovima odnosio je i zdravije muškarce od mojega supruga. Osim toga, da svi zajedno to teško razdoblje i preživimo, ostat će sramota zbog koje nam nitko neće htjeti dati posla. Zdravlje - u toj je

nesretnoj riječi objašnjenje cijeloga ovog tragičnog slučaja. Moj je muž naime postao krvnikom čudnovatim slijedom događaja s kojim, slutim, niste upoznati.

U doba junačkih pobjeda Vašega supruga na bojnim poljima, Nicholas (tako mu je ime), služio je pod njegovim zapovjedništvom. Bio je običan, vjeran i hrabar vojnik kojega je Vaš suprug u više navrata posebno hvalio, želeći ga promaknuti u viši čin, no to je naišlo na prepreke u uredima gospode koja su na promaknuće trebala udariti pečat, jer viši su činovi za plemenitaše. I tako stalno izlagan pogibeljima, moj je muž zadobio tešku ranu na lijevoj nozi i otad uvijek šepao, polagano hodao i nije mogao potrčati. Zbog toga je otpušten iz vojne službe, ali zahvaljujući tjelesnoj snazi i iskustvu u rukovanju oružjem, imenovan je krvnikom.

Dugo smo razgovarali o tome, jer mu se taj posao uopće nije svidao. Mučila ga je razlika u odnosu prema vojnome pozivu, jer ondje je neprijatelj naoružan, slobodan i ravnopravan, a pri pogubljenju je sputan i nemoćan braniti se. No treće nam je dijete bilo na putu, a odbiti imenovanje s carevim potpisom vrlo je opasno, pa sam mu rekla: „Razgovaraj s krvnikom iz Soprona i pitaj ga kakve ljude pogubljuje.“ Tako je i učinio te je zahvaljujući tome razgovoru promijenio mišljenje.

Na bojnome polju pokosio sam mnoge mlade ljude, a barem neki od njih to nikako nisu zaslužili, nego su nas Bog i sudbina razvrstali na sukobljene strane, rekao je. Krvnik, naprotiv, uklanja dokazane ubojice, lopove i zlikovce, onako kao što lovočuvar ubija grabežljivce kad se previše namnože. Tada Nicholas još nije ni slutio da bi mu se pod mačem mogao naći bilo tko iz političkih ili vjerskih razloga, a kamoli neki plemenitaš. Mislio je da se takve stvari obavljaju u Beču i Salzburgu i da to rade neki drugi ljudi.

Možete zamisliti kako je užasnut bio kada je – tek dva dana prije pogubljenja – saznao da će ga morati izvršiti nad svojim, slobodno mogu reći obožavanim bivšim zapovjednikom i njegovim šurjakom. Došavši kući toga dana, uzviknuo je: „Ne mogu, to ne!“ Starija djeca zabrinuta su ga pogledala, jer i ona već znaju da svako „ne“ kaznu obično okreće prema glavi onoga tko ga izgovori. Kad su djeca zaspala, ispod glasa je psovao državu i vlast koja ga dovodi u takvu bezizlaznu situaciju i ponavljao da to ne može učiniti. Pokušala sam ga umiriti rekavši mu da će car ipak vjerojatno u posljednji trenutak dvojicu plemenitaša pomilovati i da je sve to zapravo neka vrsta predstave s ciljem da ih se zastraši i odvрати od njihovih zahtjeva. Bila sam uvjerena da do izvršenja kazne neće doći. Nicholas je to djelomice prihvatio, ali sljedećega dana pripreme su nastavljene bez ikakve naznake pomilovanja i on je, zahvaljujući prijateljstvu sa stražarima, uspio u tajnosti doći do osuđenika.

Vaš ga je suprug smjesta prepoznao i – kakve li užasne ironije sudbine – obradovao se vlastitome krvniku. Nicholas je pao na koljena pred njima obojicom i molio nekadašnjega zapovjednika da mu oprostí što se uopće susreću u ovakvim okolnostima i ulogama. No Vaš mu je suprug rekao: „Ti nisi ni za što kriv. Radiš ovo da prehraniš obitelj (sjećao se da mu je pri otpustu iz vojske rekao 'Djeca te trebaju'). Ako su nas car i državni vrh odlučili ukloniti, učinit će to s tobom ili bez tebe. Jednostavno će dovesti nekoga drugog. Još istoga dana. Radije ću umrijeti od ruke vjernoga vojnika koji to čini za svoju djecu, nego od ruke neke protuhe koja sijee ljudima glave iz mržnje i zato što voli nekažnjeno ubijati.“

Nicholas mu je zahvalio u suzama, ali meni je poslije rekao da ipak neće moći.

Molio je da ga zamijeni krvnik iz Soprona, ali je državni tužitelj Abele naslutio da ima neki privatni razlog, i dakako, onako zloban kakav jest, to je smjesta odbio, uz prijetnju da bi krvnik iz Soprona mogao vježbati na njegovu vratu ne odustane li smjesta od svoje molbe. Razgovarao je odmah nakon toga i sa svećenikom, upitavši ga za mišljenje, no od njega je dobio utjehu i uputu kakvu ovaj daje svima: smrtno bolesnima i nesposobnima za rad, starima i mladima, težacima i plemenitašima: to je Božja volja i svi je moramo poštovati, nesumnjivo ima neki smisao i svrhu, samo je mi, ograničeni ljudi, ne vidimo. Da, zaista je nismo vidjeli, ni moj muž ni ja. Žalila sam ga, jer sam znala koliko mu je zbog toga teško, znala sam da bi valjda radije podmetnuo vlastiti vrat pod mač nego njime zamahnuo, ali da to ne čini zbog mene i djece, a i zato što time u konačnici ne bi ništa promijenio. Presuda Vašemu suprugu i plemenitome Frankopan u zapravo je jednako tako i presuda Nicholasu.

To su eto razlozi koji su doveli do toga da cijeli ovaj užasni čin postane još strašnijim, a u Vašim očima mogega muža vjerojatno učini većim krivcem od onih koji su Vašega supruga namamili u stupicu i osudili u nepravednome procesu. Danima već pokušavam razumjeti zašto je to moralo biti tako, i nalazim samo jedan razlog: zato što živimo u muškome svijetu. Čast, žrtva, odmazda, sve su to samo isprike da bi jedan muškarac mogao natjerati drugoga da ozlijedi ili usmrti trećega. Da je ovo svijet koji su sagradile žene, uvjeren sam da bi bio drukčiji, bolji, da nitko nikoga ne bi probadao kopljem i sjekao mačem, sudio onima koji taj pokolj prežive i onda ih vješao na glavnim trgovima. Ali nije. Ovo je svijet muškaraca određenih onim što imaju na glavi: krunu, periku, mitru, kacigu i na kraju samo crnu vreću za pogubljenje. Kako je to zapravo smiješno i djetinjasto, samo kad ne bi bilo stvarno.

Čujem da od svega ovoga pomalo gubite razum. Možda je to i dobro, jedini spas. Tako ubrzo možda nećete biti ničega svjesni, jer svijest o svemu što su Vam učinili i još uvijek čine previše je bolna. Na kraju će možda biti najbolje da netremice piljite pred sebe i ne shvaćate ništa, to je jedini mogući bijeg od njih koji su Vam uzeli sve što ste voljeli i sad bi Vas u tome saznanju, u siromaštvu i uklonjenju od javnosti, htjeli držati godinama. A Vi ćete im kliznuti kroz ruke u pomračenu svijest i ondje će Vam biti bolje. Ponesite onamo sa sobom saznanje o odnosu mogega muža i Vašega supruga, a ja ću ga ponijeti sa sobom u siromaštvo dok budem gledala kako mi djecu jedno po jedno daju u sirotište, ili još gore, na usvojenje u obitelj viša roda, o državnome trošku, da bi jednoga dana, od djeteta bez roditelja i svijesti o vlastitu podrijetlu napravili novoga državnog tužitelja Abelea.

Želim Vam što manju patnju i spokojan put u Božje ruke kad za to kucne čas, s dubokim poštovanjem

Maria Morr

Povjerenstvo za vrednovanje priča:

Dubravka Težak, Julijana Matanović, Zoran Maljković

Organizatori natječaja:

[Gradska knjižnica i čitaonica Ivana Belostenca Ozalj](#)

[Ogranak Matice hrvatske u Ozlju](#)

Pokrovitelji natječaja:

[Karlovačka županija](#)

[Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske](#)

[Grad Ozalj](#)

